

Силабус навчальної дисципліни

«УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ РОМАН: ТЕОРІЯ ЖАНРУ ТА ЛІТЕРАТУРНА ТРАДИЦІЯ»

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Курс: II

Семестр: III

Факультет	Української філології
Кафедра	Української літератури, українознавства та методик їх навчання
Викладач(-і)	Лопушан Тетяна Володимирівна, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання E-mail: t.v.lopushan@udpu.edu.ua
Лінк на освітній контент дисципліни	
Статус дисципліни	Навчальна дисципліна вибіркового компонента із фахового переліку
Загальний обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	4 / 120
Обсяг дисципліни (години) та види занять	Денна форма: лекції (28 год.), практичні (28 год.), самостійна робота (64 год.)
	Заочна форма: лекції (6 год.), практичні (6 год.), самостійна робота (108 год.)
Політика дисципліни	<p>Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності під час вивчення дисципліни передбачає самостійне виконання студентами навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; надання під час їх виконання надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Особи з особливими освітніми потребами виконують ці вимоги з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей.</p> <p>Відвідування занять. Студенти відвідують передбачені розкладом заняття та контрольні заходи очно або в режимі он-лайн, якщо це передбачено робочою програмою чи за умови відповідних епідемічних обмежень. За наявності поважних причин студент має вчасно інформувати деканат про неможливість відвідувати навчальні заняття, складати (перескладати) залік, а також подати підтверджувальні документи, що засвідчують поважну причину. Академічна заборгованість ліквідується у встановлені деканатом терміни.</p> <p>Креативна ініціатива здобувача вищої освіти. Під час виконання індивідуальних завдань творчого характеру викладачем заохочується креативність студентів під час пошуку та аналізу літературно-критичних матеріалів, художніх текстів, формування власного погляду на літературні явища.</p>
Що будемо вивчати?	Вивчення курсу передбачає запропонувати студентам об'єктивні наукові знання про генезу історичного роману в українській літературі від давнини до сучасних здобутків. Також передбачається ознайомлення студентів із жанровою специфікою вітчизняного історичного роману, його літературно-критичною рецепцією в українському класичному та сучасному літературознавстві.
Чому це треба вивчати?	Вивчення курсу передбачає ознайомлення студентів з основними етапами та закономірностями розвитку українського історичного роману. Вони отримають уявлення про процес становлення і утвердження жанру, що сформувався на базі національних та світових традицій і здобутках провідних представників класичного письменства. Водночас у процесі вивчення дисципліни передбачається з'ясувати суспільну роль історичної прози, її значення в формуванні національної свідомості, духовності, морально-етичних та естетичних засад а також місце й значення кожного програмного твору в мистецькому доробку письменника та в літературному процесі даного періоду, їхню оцінку сучасною літературною критикою.
Яких результатів можна досягнути?	Після вивчення курсу будуть знати основні тенденції розвитку української історичної романистики, її жанрове розмаїття, особливості становлення і розвитку жанру історичного роману в синхронії та діахронії. Ознайомляться з працями провідних національних учених, присвячених проблемі історичного роману як жанру. Студенти навчатися правильно визначати місце історичних романів в українському літературному процесі та їхню роль у збереженні національної пам'яті як запоруки духовного здоров'я нації, досліджувати окремі романні тексти в контексті творчості митця правильно визначати його ідейне звучання, своєрідність мистецької інтерпретації подій давнини, неповторність ідіостилю письменника

	використовуючи знання з теорії літератури, літературної критики, українознавства тощо.
Як можна використати набуті знання та уміння?	<p>Набуті знання та уміння сприяють формуванню загальних та фахових компетентностей:</p> <p>ЗК 01. Здатність до відповідальної і усвідомленої діяльності на засадах поваги до гуманістичних та громадянських цінностей; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати засади побудови громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).</p> <p>ЗК 02. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру; усвідомлення вагомості ролі мови як чинника національної ідентифікації поряд з усвідомленням необхідності поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).</p> <p>ФК 01. Здатність орієнтуватися в українському та світовому літературному процесі, уміння використовувати здобутки красного письменства для формування національної свідомості учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.</p> <p>ФК 02. Здатність виконувати власне дослідження (проект) у сфері філології, літературознавства та історичних наук, узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності.</p>
Зміст дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні аспекти жанрової природи історичної прози. Роль історичного фактажу, документальних джерел як першооснови окремих текстів. Специфіка «переломлення», трансформацію історичної правди в художню. Співвіднесеність історичної істини і художнього доміслу та вимислу. Особливості авторської концепції художнього моделювання портретно-психологічних характеристик історичних осіб. 2. Давня література. Концепція історії в літописній літературі. Суб'єктивізм та об'єктивність авторів. Змалювання ключових історичних подій, постатей. Козацькі літописи. Ключові історичні постаті та події. «Літопис Самовидця», Г.Гrab'янки, С.Величка. «Історія Русів» як взірць барокової історіографії. 3. Історія України у романтичній інтерпретації. Суб'єктивність та об'єктивність художньої літератури. П.Куліш «Чорна рада». Рецепція роману як віддзеркалення суспільних концепцій історичного минулого. Діалог Т.Шевченка та П.Куліша. 4. Історична проза І.Нечуя-Левицького. Актуалізація ролі особистості в історії «Гетьман Іван Виговський», «Князь Ієремія Вишневецький». Аспекти релігійного протистояння. Рецепція історичної творчості Нечуя-Левицького. 5. М.Старицький. Роман-трилогія «Богдан Хмельницький». Історико-літературні концепції Хмельниччини. Тлумачення постаті гетьмана. Концепція історичного минулого в прозі другої половини XIX століття. 6. Інтерпретація доби Руїни у М.Костомарова (монографія «Руїна»), П.Куліша («Чорна Рада»). 7. Історична проза І.Франка. Концепції історичної пам'яті народу. Історичний факт як основа реалізації авторського задуму. 8. Образ Довбуша у творчості Г.Хоткевича. Художня реалізація легенди, міфу та історичного фактажу в художній тканині твору. 9. Концепція історичного минулого у творчості письменників «розстріляного відродження». Актуалізація харизматичних постатей у творах українських письменників: В.Петров (Домонтович) «Аліна і Костомаров», «Роман»; Куліша. 10. Повернення до жанру історичної хроніки. З.Тулуб «Людолови». Стильовий синкретизм роману як засіб максимальної реалізації художніх ідей. Образ Сагайдачного. Спільне і відмінне у А.Чайковського та З.Тулуб. Проблема співвіднесеності художнього доміслу та історичної правди. 11. Історична література в рамках одновимірності соціалістичного реалізму. Ідеологічні штампи. Концепція Переяславської ради як ключова позиція радянської інтерпретації історичного минулого. Романи П.Панча «Гомонілі України», Н.Рибак «Переяславська рада» тощо. 12. Історична белетристика. Семен Скляренко «Святослав», «Володимир»; П.Загребельний «Диво», «Первоміст», «Смерть у Києві», «Свпраксія»; «Роксолана», «Я, Богдан». Переосмислення на новому етапі розвитку

	літератури уже канонізованих в літературі постатей: Ярослава Мудрого, Богдана Хмельницького, Роксолани тощо. 13. Реальні здобутки української історичної прози 70-80 років Р.Іванічук («Мальви», «Черлене вино», «Журавлиний крик»), Р.Федоріва («Стій світільник»); І.Білик («Меч Арея», «Похорон богів»); 14. Художня інтерпретація історичних подій у прозі В.Шевчука «На полі смиренному», «Мор», «Сповідь».
Обов'язкові завдання	Виконання завдань до практичних занять, написання есе на одну із запропонованих тем за вибором, виконання підсумкового тесту.
Міждисциплінарні зв'язки	«Вступ до літературознавства», «Історія української літератури», «Історія зарубіжної літератури», «Теорія літератури», «Історія України», «Філософія».
Інформаційне забезпечення (з репозитарію та фонду НБ УДПУ)	1. Дерево пам'яті: У 4-х випусках. К.: Веселка, 1990-1995. 2. Історія української літератури XIX століття: У 3 кн.: Навч. посібник / За ред. М.Т. Яценка. К.: Либідь, 1995. 3. Історія української літератури XX століття: У 2 кн.: Підручник / За ред. В.Г.Дончика. К.: Либідь, 1998. 4. Ільницький М. Людина в історії: Сучасний український історичний роман. К.: Дніпро, 1989. 356 с. 5. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст. : у 10 т. К.: ВЦ «Академія», 2013-2021. 6. Літературознавчий словник-довідник / Гром'як Р., Ковалів Ю., Теремко В. К.: ВЦ «Академія», 1997. 752 с. 7. Ромашенко Л. Жанрово-стильовий розвиток сучасної української історичної прози: Основні напрями художнього руху. Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. 388 с. 8. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до доби реалізму. Тернопіль: Феміна, 1994. 480 с. Ільницький М. Людина в історії: Сучасний український історичний роман. К.: Дніпро, 1989. 356 с.
Локація	Згідно з розкладом
Поточний контроль	Виконання завдань практичних, модульних контрольних робіт, написання есе.
Підсумковий контроль	Залік

Розробник

Тетяна Володимирівна Лопушан